

Fokkerij nauwelijks aan bod tijdens GES-studiedag

Geld verdienen met levensduur

Op de studiedag van Genetische Evaluatie Stieren (GES) leek fokkerij wel een bijzaak. Het thema was 'Fokkerij: geld verdienen in de toekomst', maar de meeste sprekers leken alleen in te gaan op het tweede deel. Levensduur, vertrouwen, geld en mestbeleid waren de sleutelwoorden.

tekst Ivonne Stienezen

Lubbert van Dellen:
'Diergezondheid bepaalt verschil in resultaat'

Wim Thus:
'Aaibaarheidsfactor niet verliezen'

Toon van Hoof:
'Oude koeien vragen om vakmanschap'

De GES-studiedag in Wezep trok veel belangstelling uit de fokkerijwereld, maar er waren ook veel melkveehouders van de partij. De externe sprekers waren echter niet fokkerij-georiënteerd, ondanks het thema 'Fokkerij: geld verdienen in de toekomst'.

GES-voorzitter Geart Benedictus opende de studiedag wel met fokkerij. 'Fokken is vooruitkijken, ook op het gebied van duurzaamheid. In het kader van maatschappelijke acceptatie roep ik veehouders op om in te zetten op fokken op hoornloosheid.'

GES-coördinator Roel Veerkamp vervolgde de studiedag met een terugblik op en vooruitkijken naar ontwikkelingen bij het GES. In 2015 verwacht hij een berekende fokwaarde voor de bovenbalk, waarin de bovenbalkkenmerken worden berekend vanuit de onderbalk. Of in april 2014 al omgerekende genomefokwaarden van buitenlandse stieren worden gepubliceerd, is nog niet zeker. Interbull test de methode nog en heeft nog geen besluit genomen over publicatie. De overige sprekers richtten zich op diverse manieren op

de verdere toekomst, maar fokkerij was daarin niet de belangrijkste leidraad. Lubbert van Dellen, regiodirecteur van AcconAvm, ziet het nemen van fokkerijbeslissingen wel als strategische keuze. 'Inseminaties van nu zijn de melkkoeien van de toekomst. Maar de belangrijkste beperkende factoren voor de melkveehouderij van de toekomst zijn mest en geld.'

Mest en geld

Hoe de nieuwe mestwetgeving eruit komt te zien, heeft volgens Van Dellen veel te maken met vertrouwen in de

sector. 'Mestverwerking komt er, punt. Daarnaast kunnen er eisen komen aan grondgebondenheid. En als Den Haag geen vertrouwen heeft dat de sector zichzelf reguleert, dan komen dierrechten daarbovenop. Denk niet dat de optie dierrechten de andere twee van tafel gooit. Het is én én', zo is Van Dellen stellige overtuiging.

Bij geld is de financiering belangrijk: veel bedrijven hebben een hoge schuldenlast van acht keer de geldstroom op het bedrijf. 'Gangbaarder in het bedrijfsleven is een schuldenlast van drie tot vier keer de geldstroom', legt Van Dellen uit. 'Financiering wordt in de toekomst op veel bedrijven een knelpunt.'

Wat betreft de inkomstenkant ziet Van Dellen veel verschillen op de melkveebedrijven; het verschil in resultaat tussen de gemiddelde en de beste bedrijven loopt op. 'Diergezondheid en omzet en aanwas bepalen in toenemende mate het verschil tussen bedrijven. De kansen nemen toe voor veehouders die dit goed voor elkaar hebben.'

Financieren maatwerk

Wim Thus, afdelingsdirecteur landbouw bij de Rabobank, legt bij zijn toekomstvisie ook veel focus op geld. Hij hoopt wel dat er ruimte blijft voor maatwerk in de financiering. 'We moeten niet toe naar beperkende formules zoals een lening van maximaal zes keer de geldstroom. Voor een goede financiering is een langetermijnvisie van de veehouder nodig. En natuurlijk moet hij daar ook naar handelen. Hij moet kunnen laten zien hoe het zit met rendement en afschrijvingsmogelijkheden.'

Thus zag de afgelopen dertig jaar veel reserveringen voor nieuwbouw opgaan aan het kopen van melkquotum. 'Daardoor heeft de melkveehouderij qua schaalgrootte al die tijd stilgestaan. De komende uitdaging is opscha-

ling van de melkveehouderij. Hoever kunnen we daarin gaan, zonder de aaibaarheidsfactor te verliezen?’

Het imago, het vertrouwen in de melkveehouderij, ziet Thus als een belangrijke factor om rekening mee te houden in de toekomst. Zijn bank ziet in elk geval veel perspectief in de melkveesector. Hij besluit met een waarschuwing: ‘Zorg dat het individuele dier belangrijk blijft. Een koppelwerkwijze is niet goed voor het imago van de melkveehouderij.’

Oude koeien

Ook Toon van Hoof, bestuurder van LTO Nederland, benadrukt de aandacht voor het individuele dier, maar dan vanuit het oogpunt van arbeid en diergezondheid. ‘Als arbeid de beperkende factor wordt, schiet de aandacht voor het individu er vaak bij in. Het kalf dat net te laat biest krijgt of de koe die niet op tijd wordt behandeld, worden dan de dupe. Arbeid is cruciaal in de toekomst.’

Net als Thus concludeert Van Hoof dat het melkquotum dertig jaar lang geld uit de sector heeft laten stromen. ‘We gaan nu een inhaalslag maken. Daarnaast gaan de komende tien jaar 7000 melkveehouders stoppen, waarvan andere bedrijven de productieruimte gaan innemen. Dat betekent dus nog meer groei.’ De investeringslast voor de opvolgers van de toekomst is daardoor wel een zorgpunt voor LTO.

‘Efficiëntie wordt in de toekomst de belangrijkste uitdaging voor de melkveehouders, op het gebied van milieu, voer, land, arbeid en gezondheid. Als je de levensduur van de veestapel op orde hebt, dan blijf je boer, dan kun je geld verdienen in de toekomst’, stelt Van Hoof. ‘Oude koeien vragen wel vakmanschap; geld verdienen lukt alleen als de koeien probleemloos oud worden. Daarvoor moet alles op orde zijn.’

Herman den Blijker, topkok:

‘Veel kazen worden in de fabriek gemaakt van gepasteuriseerde melk. De verhitting mag tegenwoordig nog slechts secondenwerk zijn, het gevolg is – ook bij korte verhitting – enig smaakverlies. De melk wordt namelijk iets ontvet. Jammer, want vet is smaak.’ (AD)

Jan de Groot, vertrekkend voorzitter fokveedag Hoornaar:

‘Van een robuuste koe met stevig beenwerk en een goede uier kan ik nog altijd mateloos genieten.’ (Bv)

Johannes Kramer, gedeputeerde provincie Friesland:

‘Met de nieuwe vestiging van CRV bij Leeuwarden krijgt Friesland, het land van melk, in de hele wereld aandacht voor zijn agrarische kwaliteiten.’ (LC)

Jurjen Meuken, boerenknecht ‘lytse Frans’ te Zwaagwesteinde:

‘Ik hou van de sfeer en de romantiek bij boer Frans. Bij de boer waar ik werk zijn zelfs de koeien modern. Het zijn Friese holsteiners, oorspronkelijk uit Amerika. Zelf hou ik meer van de witruggen van boer Frans, dat zijn pas echte koeien.’ (Fp)

Sanne van Raalte-van der Kamp, has-studente te Putten:

‘Het leukste werk vind ik melken. Als je ’s ochtends als eerste de stal in komt en de dieren staan je allemaal aan te kijken van “we mogen weer”. Ja, dat vind ik mooi.’ (Bo)

Michiel Markus, melkveehouder te Papekop:

‘Als je twee zenuwachtige koeien in je veestapel hebt zitten, dan ga je met tegenzin die stal in. Dat maakte het boeren er niet leuker op. Ik run al sinds mijn zeventiende dit bedrijf en ik doe het nog steeds met veel plezier. Als boer moet je het gemakkelijk voor jezelf houden. Koeien die niet gemakkelijk werken, daar fok ik niet verder mee.’ (Ag)

Piter Bijma, universitair docent Wageningen:

‘Veehouders zullen een afweging moeten maken. Wil ik de hoogste stier met wellicht meer kans op inteelt en lichte schade? Of kies ik een outcross-stier die 100 NVI lager scoort? Geen gemakkelijke afweging.’ (Rh)

Gerbrand Bokma, melkveehouder met jerseys te It Heidenskip:

‘Als we gaan melken fluiten we één keer en dan komen de koeien in galop naar het hek.’ (Vp)

Jos Buiting, manager stamboek CRV:

‘Ik durf te stellen dat inteelt voor de Nederlandse holsteinpopulatie geen urgent probleem is.’ (Rh)

Richard de Wolff, melkveehouder te Spanga:

‘Mensen zeggen wel: koeien horen in de wei. Dat hoort ook bij het landschap. Daarom weiden wij ze ook. Maar het is niet het meest efficiënte systeem, qua tijd en mineraal. Dat milieu- en duurzaamheidsverhaal is heel mooi, maar het gaat uiteindelijk om een efficiënte productie en om een goede boterham.’ (St)

Roel Veerkamp, coördinator GES:

‘Heb een duidelijk fokdoel en kies daar stieren bij. Of dat nu fokstieren zijn of stieren met een genomische fokwaarde maakt mij niet uit. In nakomelingen van stieren met een betrouwbaarheid van 99 procent zit ook veel variatie. Dat wordt vaak vergeten. Je weet nooit precies wat je krijgt.’ (Rh)

Jan van Weperen, melkveehouder te Oosterwolde:

‘Bestaat er wel slechte fokkerij? Of moeten we eerst zelf eens in de spiegel kijken en onszelf afvragen: wat voor boer ben ik, wat voor bedrijf heb ik en wat voor koeien passen daarin? De stijl van boeren bepaalt de fokkerijbenadering.’ (Bv)

Jelle Bruinsma, aannemer te Harlingen:

‘Zes jaar geleden zei ik tegen mijn vrouw: er worden hier zoveel huizen gebouwd, dat kan niet goed blijven gaan. Ik moet een andere markt opzoeken. Dat werden dus stallen voor melkkoeien. Ik heb altijd al iets gehad met stallen. Ik kom zelf van een boerderij.’ (NRC)

Wouter Klootwijk, publicist:

‘Een slager bakte me twee hamburgers. Hij zei er niks bij. Ik vond de ene nog een tik lekkerder dan de ander. Slager verbaasd, want ik had de andere een tik lekkerder moeten vinden dan de ene. De andere was van rund dat granen had gegeten. De ene was van een Nederlandse koe van het ras mrij, roodbont en geschikt als melkkoe maar evenzogoed als rund voor vlees.’ (LC)

Bronnen: Algemeen Dagblad (AD), Boerderij vandaag (Bv), Leeuwarder Courant (LC), Frieslandpost (Fp), Boerderij (Bo), Agraaf (Ag), Rundveehouderij (Rh), Veldpost (Vp), Stellingwerf (St), NRC Handelsblad (NRC)